שכינה ביניהם

(1

זוג צעיר שנפתחים לפניו חיים חדשים -

שיעמוד ויהרהר בראשית דרכו על ערכי הנצח של היהדות

ויכוון את הליכות הבית על ידי הלכות וגופי תורה,

שהם הם היסוד לבנין הבית הישראלי.

ויתאחד עולם הרוח והנשמה

עם רמ"ח אברים ושס"ה גידים של הגוף -

הראשית עם האחרית".

(2

נעשה נסיון להסביר את ברכות האירוסין והנישואין, מכל מאמרי חז"ל הסובבים על ענייני הנישואין לאור יסודות התורה. בעיקר דורנו הנבוך זקוק לברור בענייני דעות וחובות הלבבות. הרב זצ"ל במאמר 'הדורי' קובע שמחלות הדור נובעות מחוסר ברור בעולם המחשבה - כי יניקת ההשפעה הרעה של הספרות באה מעולם המחשבה. על כן התפקיד ללמד את דורנו "להיות חושב ומרגיש מה שראוי לישראל ולאדם" (עקבי הצאן, הדור, עמ' קיט) ועל ידי כך תתוקן הספרות.

חתן וכלה צריכים לבנות ביתם על יסודות עולם הנצח, כי אז יש עיקר לביתם. וביום שמחת לבם עליהם לעלות את 'ירושלים' על ראש שמחתם. ואמרו חכמינו (ברכות נח.) "'הנצח' זו - ירושלים". אמנם אין מקרא יוצא מידי פשוטו, שעליהם לזכור שירושלים מושפלת - ותפקידם לבוא ולבנותה!!!

הרב עוזי קליבנוב נבג

(3

"שכינה ביניהם"

חז"ל אומרים: "איש ואשה זכו - שכינה ביניהן"[1]. ודבריהם צריכים ביאור: אנחנו רגילים לומר ששכינה שורה בבית המקדש, ששכינה שורה על כלל ישראל, כמו שכתוב: "ושכנתי בתוך בני ישראל"[2], אך מהו המובן של היות השכינה שורה בין האיש לאישה? מה לשכינה, השייכת לדברים גדולים ונשגבים, ולמציאות החיים הפשוטה שבין איש לאישה?

עוד יש להבין, מה כוונת חז"ל באמרם ששכינה שורה בין האיש לאישה? לכאורה צריך היה לומר שהשכינה שורה בתוך חייהם של האיש והאישה, 'זכו - שכינה בתוכם'?

חז"ל מלמדים אותנו שהשכינה, אותו אידיאל אלוקי, אותה נשמה כללית חיה השורה ושוכנת באומה כולה - מופיעה ומתגלה באופן תמציתי ומרוכז ביצירה המיוחדת של איש ואישה. משמעות הדברים היא, שהקשר בין האיש לבין האישה,

ספר שכינה בניהם לרב בלייכר אז 40

(4

היכולת שלהם להתאחד אינה מתחילה מהם, מהתאמה חיצונית הקיימת ביניהם, אלא היא נובעת ממהותה ומנשמתה האלוקית והאחדותית של המציאות החיה בקרבם והדוחפת אותם להתאחד זה עם זה[3]. "שכינה ביניהן" - השכינה היא המחברת ביניהם, אותה תכונה אחדותית שהאיש והאישה נושאים בתוכם, היא אשר דוחפת אותם להתאחד והיא זו שמביאה אותם להתחתן. ללא אחדות פנימית זו לא היה נוצר קשר אמיתי ואהבה אמיתית בין האיש לאישה.

בחר הקב"ה ליצור בעולם שלנו יצירה מיוחדת - אש ואישה, שבה יופיע האידיאל האלוקי העומד ביסוד החיים כולם, בצורה מרוכזת ותמציתית. מתוך האידיאל האלוקי חזות, מופיעים בלב האיש והאישה שאיפת ההתאחדות ורגש האהבה; נולדים הדחף והרצון העז להתקשר, להתאחד ולבנות בניין חיים משותף.

אשרינו שבתזכנו חי וקיים כוח כל כך עדין וכל כך נפלא המחבר בין שני אנשים, כוח האהבה, שהוא כל כולו ביסוד לאידיאל האלוקי, לאמת האידיאלית והטהורה העומדת ביסוד חיינו, ואשרי האיש והאישה שיכולים להוציא את הכוח הטהור, העדין והאצילי הזה מן הכוח אל הפועל בחיים ממש.

שכינה בניהם - אז 42

(5

יוֹאֶלֶת וְכִי שְׁנֵי־חַיֵּי אַבְרָהָם
אֲשֶׁר־חָיָה מֵאַת שָׁנָה וְשִׁבְעִים שָׁנָה
וְחָמֵשׁ שָׁנִים׃ וַיִּגְוַע וַיָּמָת אַבְרָהָם
בְּשֵׂיבָה טוֹבָה זָקֵן וְשָׂבֵעַ וַיֵּאָסֹף
אֶל־עַמָּיו׃

בראשית כה,

(6

וְהוּא יַעֲקֹב בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם שְׁבַע
עֶשְׂרֵה שָׁנָה וַיְהִי יְמֵי־יַעֲקֹב
שְׁנֵי חַיָּיו שֶׁבַע שָׁנִים אֶרֶךְ וְאַרְבָּעִים וּמְאַת
שָׁנָה׃

בראשית מז

(7

וַיְהִי יְמֵי יִצְחָק
מְאַת שָׁנָה וּשְׁמֹנִים שָׁנָה׃ וַיִּגְוַע
יִצְחָק וַיָּמָת וַיֵּאָסֶף אֶל־עַמָּיו זָקֵן
וְשָׂבֵעַ יָמִים וַיִּקְבְּרוּ אֹתוֹ עֵשָׂו וְיַעֲקֹב
בָּנָיו׃ פ

בראשית לה

(8

כח) וידרוו ימי יצחק וגו'. טעם שלא הזכיר חיים ביצחק כמנהג הכתוב באברהם ויעקב, וגם ביוסף הזכיר חיים דכתיב (ויחי נ' כ"ב) ויחי יוסף. ואולי כי להיות שמיום שנולד עד העקידה לא היתה לו בת זוג ואמרו ז"ל (קהלת רבה פ' ט') השרוי בלא אשה שרוי בלא חיים, ומעת העקידה אמרו ז"ל (ב"ר פ' ס"ה) שהתחילו לכהות עיניו לזה לא הזכיר בו חיים:

אוהב ראשית לה

(9

אבל מי שאין לו אשה שרוי בלא טוב - בלא עזר, בלא שמחה, בלא ברכה, בלא תורה, בלא שום מנין (בראשית נ') לא טוב היות האדם לבדו, בלא עזר כנגדו (שם) אעשה לו עזר כנגדו, בלא שמחה מנין (דברים י"ד) ושמחת אתה וביתך, בלא ברכה מנין (יחזקאל מ"ד) להניח ברכה אל ביתך, בלא תורה מנין (ויקרא ט"ו) וכפר בעדו וביתו. ר' יהושע בן לוי אומר אף בלא חיים שנאי ראוה חיים עם אשה אשר אהבת, בלא שלום, שנא' (שמואל ב' כ"ה) ואתה שלום וביתך שלום, ר' חייא בר נסורא אומר אף אינו אדם שלם, שנא' (בראשית ל') ויברך אותם ויקרא את שמם אדם, בזמן שישנם מאחר (בראשית ל') אין שניהם כאחד אין קורין אדם, ויש אומרים אף מסעד בדבורה, שנאמר (שם) כי בצלם אלהים עשה את האדם:

אדרת רבה, קדמת כה

(10

עה) וניהו זו

אשתו, ומשמע דמ"מ לאדם יהידי לשמוח ממחה ממתית כבוא לבדו. וכזה יש לפרש מנ"כ התום' ובעטס"מ בר"ם ו' ב' דאע"פ שאין באשה מתויבת בשמחת התג מסוס דהוי מ"ע שהז"ג בכ"ז חייבת משום בעלה, ומ"ם. והענין הוא ע"פ המבואר הכא דמי שאין לו אשה אינו יכול לקיים ושמחת אתה וביתך, מ"כ בשמחת התג דכתיב ג"כ כזה, מ"מ לו לקיים לבדו מצוה זו, והסברא נוסף דאם היא אינה מוסלת חלק בשמחתו אין שמחתו שלמה, וגבן הייבת גם היא בגלוי.

תורה תמימה, דברים יד כו

(11

יא וַיַּעְתֵּק מִשָּׁם הָרָה מִקֶּדֶם
לְבֵית־אֵל וַיֵּט אָהֳלָה בֵּית־אֵל מִיָּם
וְהָעַי מִקֶּדֶם וַיִּבֶן שָׁם מִזְבֵּחַ לַיהוָה
וַיִּקְרָא בְשֵׁם יְהוָה׃

בראשית יב, ח

(12

אהלו.

"אהלה" כתיב. בתחלה נטה את אהל אשתו ואחר כך את שלו.

ב"ר 22

רש"י, שם.

ערוץ מאיר - הערוץ שלי ליהדות www.machonmeir.org.il